

Trollets tre frågor.

En hustru, som bodde i en socken i Västbo, var ute och letade efter sina kor men kunde ej finna dem. Hon hade sökt flere dagar men förgäves, så hon var rent av förtvivlad över att hon ej kunde finna sina kor. Sent en kväll hon var ute i skogen och sökte, möter henne en liten karl, ett skogstroll, som säger till henne: "Får jag det du bär innanför din kjortelhank, skall jag visa dig korna". Hustrun var med barn och förstod vad som mentes, och vägrade att gå in på det. Då säger skogstrollet: "Vill du lova mig, att när barnet blir 15 år gammalt, möta mig här? Kan det svara mig på tre frågor jag framställer, blir det ditt, men kan det ej svara mig, är det mitt." Hustrun visste ej vad, men sina kor ville hon ha rätt på, och kanske tänkte: "Det vet ingen vad det kan bli om 15 år, det kan väl mycket ändras", så det förslaget gek hon in på. Och om en stund därefter kommo korna henne tillmötes.

När hennes tid var gången, födde hon en son, och han växte upp och var till stor glädje för sina föräldrar. Åren gingo och dagen var nära då han var 15 år. Med stor sorg omtalade då modern för honom händelsen med mötet i skogen och hennes löfte till skogstrollet, och hon grät och var mäktat bedrövad. Gossen bad henne ej gråta utan sade, att de skulle lita på Herren. "Ty den han vill hjälpa är hjälpen, och jag tror väl att jag skall ge trollet svar på sina frågor". Dagen kom som var utsatt eller samma dag som gossen fyllde 15 år. Då med stor sorg gav modern och sonen sig av till det ställe som var utsatt. Så fort de kom dit, infann sig skogstrollet, men visade sig ej så vänlig som för 15 år sen. Hans första fråga var: "Vad är lenare än lent?" Då svarade gossen: "Det var när jag låg lindad i min moders knä". Andra frågan: "Vad är sötare än sött?" Svar: "Det var när jag diade min moders bröst". Tredje frågan: "Vad är hårdare än hårdt?" "Det var, när du i min mors förlägenhet fodrade av henne det hon bar inom sin kjortelhank, ty det var jag. Nu äro dina frågor besvarade, och jag är fri från dig!" Och med samma försvann skogstrollet. Och till stor glädje för modern fick hon sonen med sig hem.

Spökeri.

En ännu levande äldre person i Hånger har för mig berättat, att för mella 50 och 60 år sedan, då han var dräng och var hemma hos sina föräldrar, som bodde i Nöbbelä i Värnamo socken, så hade han en gång skjutsat till en gästgivaregård som heter Moebo i Nydala socken 2 1/2 mil från Värnamo. Han kom fram dit sent på natten och tänkte stanna där tills på morgonen, medan han vilade sig och betade hästarne, och fekk lägga sig inne i gästgivarestugan på ett sofflock. Bäst han låg, blev han av ett osynligt väsen lyftat varsamt av locket och lagd på golvet, men tänkte ej att det var något spöke just utan kröp upp och lade sig där igen. Om en stund gek det på lika vis åt golvet igen. Då trodde han att något spöke fanns i huset, varför han då gjorde sig i ordning med att fara därifrån och gick ut och selade på hästarne och gav sig åstad därifrån mot Värnamo. Kommen till Fryeled i närheten av kyrkan och då han endast körde gående, tog det vagnshäcken och honom och lyfte av vagnen och satte bredvid vägen. Lyckligtvis stannade hästarne, så han steg ur häcken och lyfte den på vagnen igen och körde hem utan vidare äventyr. Vid vad årstid det var, sade han ej, men det var troligen på hösten eller vintren, ty han sade, att när han hade fått på vagnshäcken, kunde han märka, att det något hade börjat dagas. Han trodde att det var något spöke, som var kommet för långt från Fryeled och behövde skjuts. Så det var därför, han ej fekk ligga på soffelocket, men lönade skjutsen med att lyfta av vagnshäcken och sätta bredvid vägen.

Om gnideld.

Gnideld ansågs för säkert botemedel mot någon slags epidemisk sjukdom hos fäkreatur. Något av åren mellan 1840 och 1845 här ute i Hånger by hade kreaturen nästan vid varje gård fått stark utsot, och även på andra ställen inom socknen. Kreaturen skulle rökas med gnideld. För att kunna åstadkomma sådan eld togs tvänne hårda trästycken och gnedos mot varandra, till de fattade eld, och så fort det märktes att det blev eld, måste en vara tillreds med en linnetrasa och föra intill träbitarna som antändes. Sedan lades fler linnetrasor intill, och så lades dit något bek eller tjära, och bredvid lades s.k. fnöske av något bok- eller björkträd, som skulle bibehålla elden. Fnösket var något murknat trä, väl torkat som begynnades när de gjorde eld med flinta och stål. Gnidelden lades sedan i en gammal obrukbar stekpanna, och så skulle den skyndsamt fortskaffas från det ena stället till det andra.

Jag var en 5 år, men jag minns att en natt kom en dräng från en granngård till vårt hem och medförde gnideld i en sådan panna. Den skulle skyndsamt mottagas och gå till ~~granngården~~ ladugården och röka kreaturen i huvudet. Sedan skulle den av någon i vårt hem fortskaffas till närmaste granne, men var och en som mottog den där gnidelden, måste tillse att den ej slocknade, utan den skulle, när så behövdes läggas på med linnetrasor och bek, ty det kunde hända att en sådan eld fek kringföras på en 20 ställen.

När Lilliecreutzarna bodde på Hörle och Renstiernorna på Lundboholm,
så red fröknarna R. Lussenatten till Hörle för att ge unga baronerna
L. lussebiten på sängen.

Sjukdom.

När någon blev sjuk, hemtades klockaren i församlingen för att öppna åder (åderslå) på den sjuke. Hjälpte det inte, måste någon klok gubbe eller gumma rådfrågas. Tycktes det inte hjälpa, utan sjukdomen mer tilltog än det blev bättre, kallades någon präst för att giva den sjuke nattvarden, och då prästen kom fram till stället, där den sjuke var hemma, skulle någon viss person se efter, när prästens skjuts stannade, och så fort hästen hade stannat, och innan prästen hann stiga ur åkdonen, skulle den personen se noga efter hur hästen gjorde, när den hade stannat. Slog hästen huvudet uppåt, och frustade till, blev den sjuke frisk, men slog han huvudet neåt mot marken, dog den sjuke. Ett sådant besök av prästen kallades för sokknabud.

Åderlåtning

Varsel av
häst.

Hade någon person, som en längre eller kortare tid varit sjuk, svårt för att dö, d. v. s. ligga timvis och det blev ovanligt långt mellan andedragen för den sjuke, så han tycktes vara död, men bäst han låg, kom ett nytt andedrag, en sådan skulle ropas ut. Och det tillgick så, att en person klev upp på taket och genom skorstenen ropade den sjukas namn 3 gånger.

Ropa ut sjuk.